



अध्याय 13

नाचांतल्यान आडमेळीं मोडप

नाचांत केन्ना केन्नाय एकूच नर्तक लिंगाची पर्वा करिनासतना पातां सादर करता. नाचाच्या जायत्या पारंपारीक सादरीकरणांत दादले चड करून बायलांचीं भुमिका करतात.

भक्ती चळवळ

इ. स. च्या सव्या वा सातव्या शेंकड्याच्या सुमाराक सुरू जाल्ल्या भक्ती चळवळीचो प्रभाव प्रादेशीक शास्त्रीय नृत्य प्रकारांच्या विकासाचेर जालो जाका लागून आमच्या सद्याच्या शास्त्रीय नृत्यांचीं मुळां वाडल्यांत.

भक्ती काळांत नर्तक देवळा भितर जावपी पुजा विधींचो वांटो जाताले. दक्षिण भारतांतले देवदासी आनी तेवदिच्छी आनी ओडिशांतले महारी लोक थेट देवळांत देवतेची सेवा करताले.

आसामच्या सत्तरांत आनी दक्षिणेंतल्या भागवतरांत विधीपुर्वक नाचांतल्यान ६४ विधी करतात. उत्तरेवटेनच्या कथकरांनी लोकांचीं नैतिक



0680CH13

मुल्यां वाडोवपा खातीर भगवान शिवाच्या तांडवाची स्तुती करपी कथा गायल्यो आनी चालीक लायल्यो.

भक्ती चळवळींची संकल्पना सामान्य लोकांक समजपाक सोंपी आशिल्ली.



गोटीपुआ नाच





अर्धनारीश्वर

देखी-

गोटीपुआ नाच

ओडिशांत उगम जाल्ल्या गोटीपुआ नृत्याचो एक व्हिडियो (युट्युब) पळयात.

महारी लोक देवळा भितर भगवान जगन्नाथ आनी गोटीपुआ हांची स्तुती करून हें सादर करताले जंय ल्हान भुरगीं लोकां खातीर नाचतालीं.

हांगा ल्हान भुरगीं चलये वरीं भेस करून कलाकुसरीच्या हालचालीं वांगडा एकठांय जावन नाच सादर करतात.

अर्धनारीश्वर नृत्य चितांत नृत्य रंगवण करून एकाच मुखामळार भगवान शिव आनी देवी पार्वती दिश्टी पडटात.

कार्य 1: अद्वितीय लोकनाचांचे विडीओ पळयात

विलक्षण मुद्रा, हावभाव, चलपाची पद्दत, पावलां, वेशभूषा आनी संगीत घेवन सादर केल्ले वेगवेगळ्या लोक नृत्यांचे व्हिडियो पळयात.



महाराष्ट्रांतली लावणी (मुखेलपणान बायल रूप)



अस्तंत बंगालांतली पुरुलिया छाऊ मुळांत फकत दादल्यांनीच सादर केल्ली

कर्नाटकांतलो यक्षगान



आतां लावणी आनी छाऊ ह्या दोगांयच्यो हालचाली करून पळयात.

मोहिनीअट्टम (पयलीं फकत बायलो सादर करताल्यो), कथकली आनी यक्षगान (पयलीं फकत दादले सादर करताले) ह्या सारक्या नाचांनी आधुनीक

काळांत लिंगीक बंधनां पयस करून व्हड बदल जाला.

नृत्यांत हीं भुमिकां आनी चाल लिंगीक नदरेन चड मर्यादीत आसना हें लक्षांत घेवप गरजेचें आसा. नर्तक चड करून वेगवेगळ्या शैलींतल्या घटकांचें मिश्रण करून, पारंपारीक लिंगीक नेम मोडून आपली खाशेली अभिव्यक्ती तयार करतात.

आतां तुमी अशा पांवड्यार आयल्यात जंय तुमच्या वाठारांतल्या नृत्यप्रकारांतल्यो हालचाली शिकचीं पडटात.

कार्य 2: लोकनाचा खातीर पावलां दवरप

यत्न केल्ल्या हालालींचो आमी गरजेच्या तोला वांगडा, खर वा सौम्य हालचालींनी सराव करूया.

लावणी आनी भांगरा हे दोनूय नृत्यप्रकार चले आनी चलयांक करपाक मेळटात.

ह्या नाचांत वापरिल्ल्या हाताच्या आनी हाताच्या हावभावांचो अणभव घेवचो

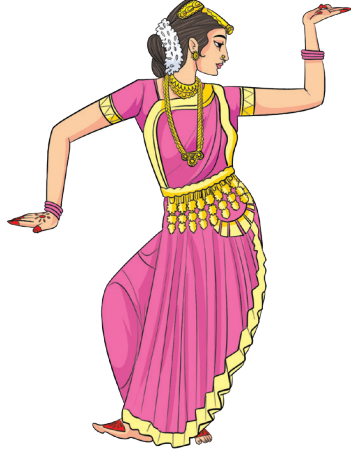
कार्य 3: प्रकल्प

लिंगीक अस्मितायेचीं बंधनां मोडून कर्नाटकांतल्या जोगती नृत्याचे उदरगतीचेर प्रभाव घालपी जोगती मंजम्मा हें एक पथप्रदर्शक व्यक्तिमत्व. तिचे विशीं चड म्हायती मेळयात आनी तिच्या चित्रां वांगडा प्रकल्पाचें काम सादर करात.

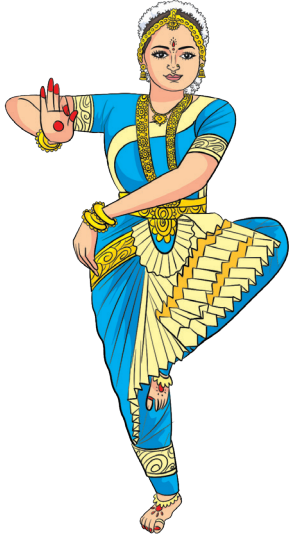
प्रकल्पाची चौकट – भुरगेपणांतली प्रेरणादायी कथा (आसल्यार), शिकपाचे अणभव, कर्तृत्व आनी संघटना.



© NCERT
not to be republished



आयताकृती आकार



त्रिकोणी आकार

नाच, आकार आनी ताला

गणित आनी नाच एकामेकांक पूरक आसात.

नृत्याच्या माध्यमांतल्यान आमी भुमितीय आकार दाखोवंक शकतात. नाचांत गणितीय लयींत भुमितीय मुद्रा आनी हालचालींचो आस्पाव जाता. नृत्यदिग्दर्शनांत रचणुके खातीर आमी वेगवेगळे भुमितीय नमुने वापरुं येतात. ताल आनी मेळ हे फकत अंकगणितीय नमुने आसात.

फुडल्या कार्यानी ह्यो गजाली वापरून पळयात.

कार्य 4: नाच आनी भुमितीय आकार

एका नाचांत कितले वेगवेगळे भुमितीय आकार सादर करुं येतात ?



वेगवेगळे आकार दाखोवपी नर्तक

हात, आनी पांय वापरून त्रिकोण, वर्तुळ, चौकोन, आयताकृती आदी तयार करुं येता.

वर्गांत चर्चा करून कांय भुमितीय हालचाली करून पळयात.





कार्य 5: लयबद्ध भुमिती

आतां आदल्या क्रियेतलीं सगळीं तत्वां (हात, पांय) एकठांय करून लयेचो आनीक एक घटक जोडटना वेगवेगळ्या भुमितीय आकारांची तपासणी करची.

ताल म्हळ्यार वेगवेगळे क्रमपरिवर्तन आनी लयबद्ध एककांचो संयोग.

गट तयार करात आनी वेगवेगळे अंकगणितीय ताल संयोजन करून वेगवेगळे भुमितीय नमुने वा रचना तयार करात.

देखीक-

$$२ \text{ ताल} + २ \text{ ताल} = ४ \text{ ताल}$$

$$२ \text{ ताल} + ३ \text{ ताल} = ५ \text{ ताल}$$

$$२ \text{ ताल} + ४ \text{ ताल} = ६ \text{ ताल}$$

$$३ \text{ ताल} + ३ \text{ ताल} = ६ \text{ ताल}$$

$$३ \text{ ताल} + ४ \text{ ताल} = ७ \text{ ताल}$$

अश्यो हालचाली उकत्या कृती कडेन कश्यो संबंदीत आसात, हाचेर वर्गांत चर्चा करची,

